

Semestervanor för arbetare och tjänstemän

Semesterresande och tillgång till fritidshus efter klass och kön år 1984–2011

Författare: Mats Larsson, Arbetslivsinheten

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Semesterresa	4
Fritidshus	5
Semesterresa och/eller fritidshus	6
Varken semesterresa eller fritidshus	7
Kvinnor och män	8
Varken semesterresa eller fritidshus år 1984-2011.....	9
Metodbilaga	11
Tabellbilaga: Semestervanor efter klass, kön, hushållstyp och ålder	12

Rapporten har utarbetats av LOs Arbetslivsenhet

För ytterligare information kontakta
Mats Larsson, telefon 08-796 2811

Sammanfattning

Klasskillnaden speglar sig tydligt i hur folk spenderar sin semester. År 2011 hade 32 procent av arbetarna varken gjort en semesterresa eller haft tillgång till ett fritidshus under sin semester. Det är en något högre andel än föregående år och därmed även en av de högsta noteringar som uppmätts sedan undersökningarna startade år 1984. Bland tjänstemän var motsvarande andel 15 procent.

Detta framgår av LOs bearbetning av Statistiska centralbyråns undersökningar om levnadsförhållanden (ULF) som publicerades 31 maj 2012.

Största ökningen sedan 1990-talet

Mellan år 2007 och 2011 har andelen arbetare som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus ökat med drygt fem procentenheter, från 27 till 32 procent. En så stor ökning på så kort tid har inte uppmätts sedan början av 1990-talet.

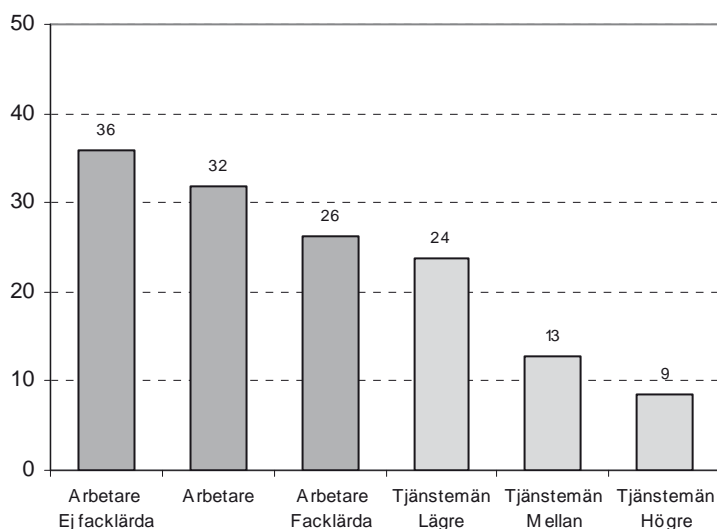
36 procent ej facklärd arbetare – 9 procent högre tjänstemän

Högst andel som varken har gjort en semesterresa eller har fritidshus är det bland ej facklärd arbetare, 36 procent. Bland facklärd arbetare är motsvarande andel 26 procent.

Bland tjänstemän är det främst lägre tjänstemän som varken har gjort en semesterresa eller har fritidshus, 24 procent, medan det är 13 procent av tjänstemän på mellannivå och 9 procent av tjänstemän på hög nivå som varken har gjort en semesterresa eller har fritidshus.

Har inte gjort semesterresa och har inte tillgång till fritidshus år 2011 Arbetare och tjänstemän

Procent

Inledning

Hur man tillbringar sin semester varierar mellan olika grupper av befolkningen. En stor del av denna variation beror säkert på att vi alla har olika uppfattningar om hur en semester ska tillbringas på bästa sätt. Men en stor del av variationen förklaras av krass ekonomi. Man kan givetvis ha en bra semester även utan att den ska kosta allt för mycket pengar, men förutom sol och bad är det inte många fritidsnöjen som är gratis och de flesta vill nog åtminstone göra en längre resa eller ha ett sommarställe att åka till på semester.

LOs bearbetning av Statistiska centralbyråns undersökning om svenska folkets levnadsförhållanden (ULF) visar att klasstillhörighet alltså har en stor betydelse för våra semestervanor.

Undersökningen innehåller flera frågor om hur man tillbringar sin fritid. Två av dessa frågor gäller semestervanor. Det gäller dels semesterresor de senaste 12 månaderna och dels tillgång till fritidshus (se faktaruta nedan samt Metodbilaga).

Undersökning om levnadsförhållanden (ULF)

Rapporten baseras på Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållandena (ULF) år 1984-2011. ULF omfattar en mängd olika frågor gällande levnadsförhållandena, däribland tillgång till fritidshus och om de har gjort någon semesterresa de senaste tolv månaderna.

Semesterresan ska ha gjorts i Sverige eller utomlands och varat minst en vecka. Tillgången till fritidshus kan vara genom såväl eget ägande som genom släkt och vänner.

Mer information om ULF finns på www.scb.se/ulf.

Definitioner och förklaringar

Ej facklärd arbetare: Yrken där kravet på utbildning efter grundskola är mindre än två år.

Facklärd arbetare: Yrken där det krävs minst två års utbildning efter grundskola.

Lägre tjänstemän: Yrken med krav på mindre än tre års utbildning efter grundskola.

Tjänstemän på mellannivå: Yrken med krav på minst tre men ej sex års utbildning efter grundskola.

Högre tjänstemän: Yrken med krav på minst sex års utbildning efter grundskola.

Se Metodbilaga för mer utförlig beskrivning av undersökningen och definitioner.

Semesterresa

Av hela befolkningen i åldern 16-84 år har 60 procent gjort en semesterresa på minst en vecka de senaste 12 månaderna. Skillnaden visar sig dock vara stor om befolkningen delas upp på arbetare och tjänstemän.

Frågan om semesterresa

Har du under de senaste 12 månaderna på din fritid gjort någon resa i Sverige eller utomlands som varat minst en vecka? Vi tänker även på sådant som campingsemester, vara ute i fritidsbåt eller besöka släkt och vänner?

Mindre än hälften av arbetarna har gjort semesterresa

Bland arbetare har knappt hälften, 47 procent, gjort en semesterresa medan 68 procent av tjänstemännen gjort det.

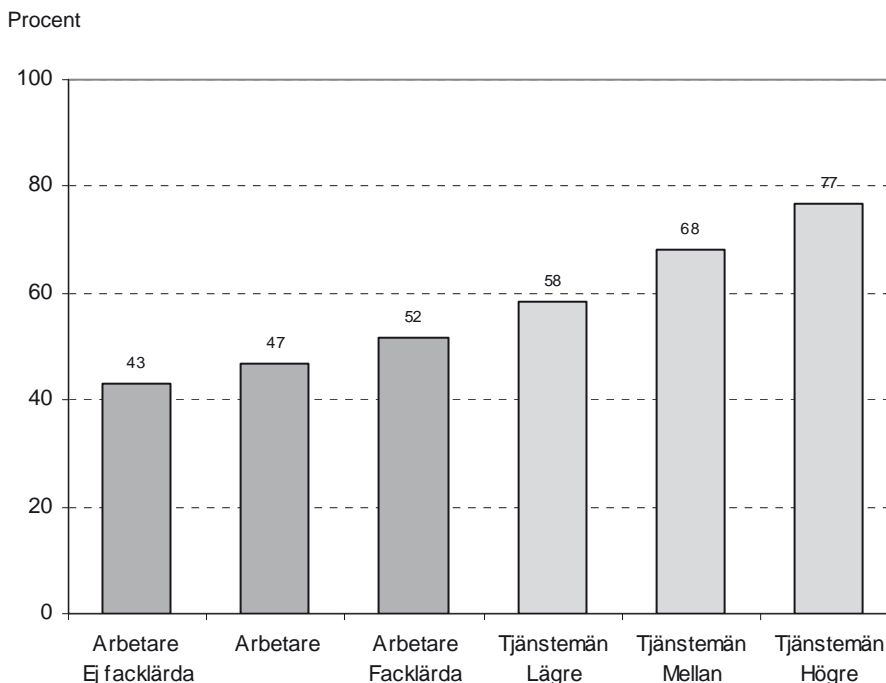
Lägst andel semesterresenärer är det bland ej facklärd arbetarna, det vill säga arbetare med yrken som kräver högst två års utbildning efter grundskolan. Av dessa har 43 procent gjort en semesterresa.

Den grupp som har högst andel semesterresenärer är högre tjänstemän. Av dessa har 77 procent gjort en semesterresa på minst en vecka (se diagram 1 och tabellbilaga).

Arbetare och tjänstemän

Uppdelning av befolkningen i arbetare och tjänstemän (socioekonomisk grupp) grundar sig på uppgift om yrke/befattning, nuvarande eller tidigare.

Diagram 1 Har gjort semesterresa år 2011. Arbetare och tjänstemän

Fritidshus

Tillgång till fritidshus har 55 procent av befolkningen. Det är nästan lika stor andel som den som har gjort en semesterresa, enligt föregående avsnitt. Det är också nästan lika stor skillnad mellan arbetare och tjänstemän vad gäller tillgång till fritidshus som semesterresande.

Frågor om fritidshus

Äger du något fritidshus, husvagn eller annat fritidsboende där du kan vara i minst en vecka per år om du vill?

Följdfråga:

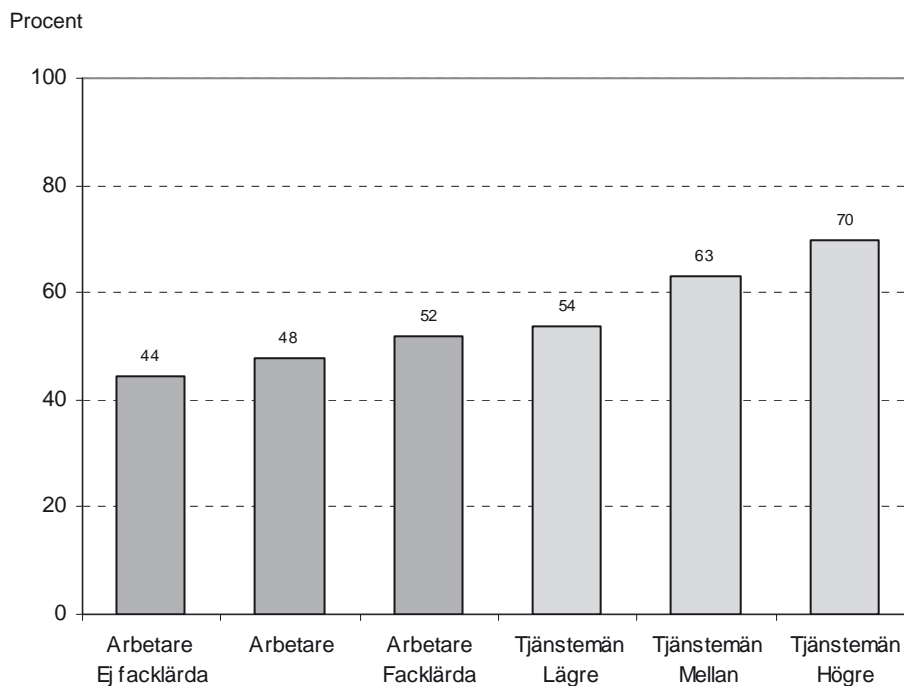
Har du på annat sätt tillgång till något sådant fritidsboende (där du kan vara i minst en vecka per år om du vill)?

Mindre än hälften av arbetarna har fritidshus

Bland arbetarna har 48 procent tillgång till ett fritidshus medan 62 procent av tjänstemännen har det.

Ej facklärda arbetarna är den grupp som har lägst andel med tillgång till fritidshus, 44 procent, medan högre tjänstemän har högst andel, 70 procent (se diagram 2 och tabellbilaga).

Diagram 2 Har tillgång till fritidshus år 2011. Arbetare och tjänstemän

Semesterresa och/eller fritidshus

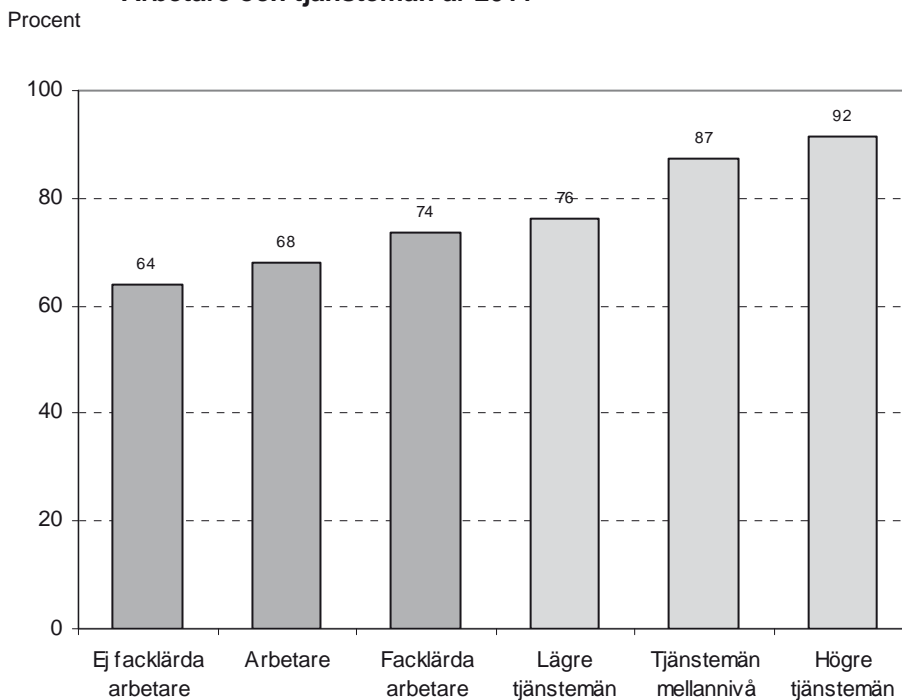
Somliga tillbringar semestern i sitt fritidshus medan andra föredrar att resa bort. Några gör både och medan vissa inte har råd med något.

68 procent av arbetarna har rest eller har fritidshus

Av arbetarna är det 68 procent som har tillgång till fritidshus och/eller har gjort en semesterresa. Bland tjänstemän är motsvarande siffra 85 procent.

Bland ej facklärda arbetare är det 64 procent som har tillgång till fritidshus och/eller gjort en semesterresa. Det är den lägsta andelen av de grupper som här redovisas. Högst andel har de högre tjänstemännen. Av dessa har 92 procent fritidshus och/eller gjort en semesterresa (se diagram 3 och tabellbilaga).

**Diagram 3 Har gjort semesterresa och/eller har tillgång till fritidshus
Arbetare och tjänstemän år 2011**

Varken semesterresa eller fritidshus

Återstår att redovisa är de som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus. Dessa ger kanske den tydligaste bilden av hur klasstillhörighet påverkar våra liv i såväl arbete som fritid. Den grupp som har de lägsta lönerna, sämsta anställningsformerna, mest obekväma arbetstiderna och tyngsta jobben är även de som har sämst möjligheter att förgylla sin semester med ett fritidshus eller semesterresa.

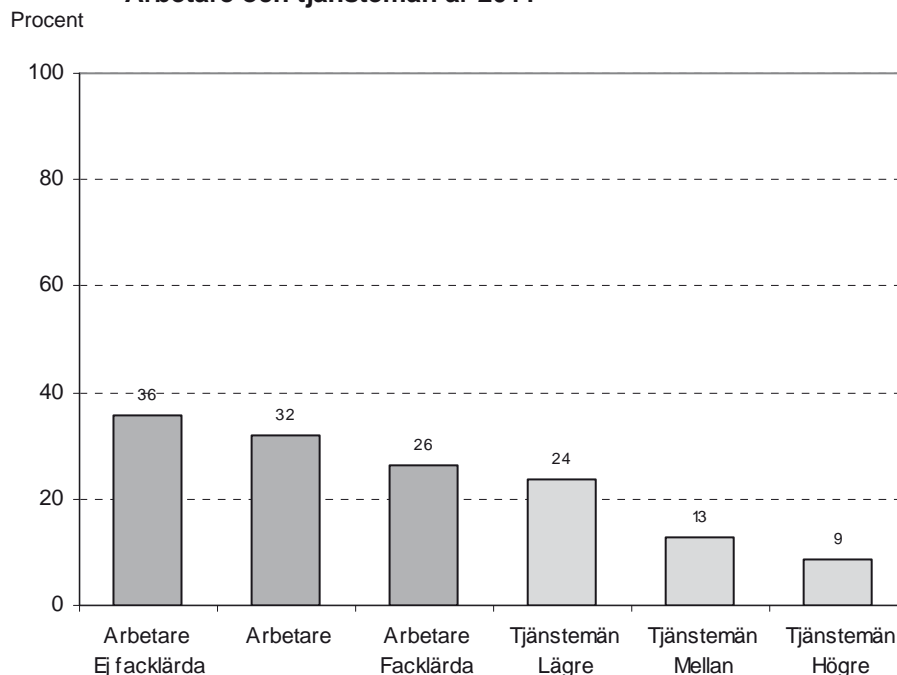
Var 3e ej facklärd arbetare har varken rest eller fritidshus

Av samtliga arbetare är det 32 procent, nästan var tredje arbetare, som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till ett fritidshus. Framförallt gäller detta de ej facklärdas arbetarna då 36 procent av dessa varken har gjort en semesterresa eller har fritidshus medan detsamma gäller 26 procent av de facklärdas arbetarna.

Även bland tjänstemän finns stora grupper som varken gjort en semesterresa eller har fritidshus. Framförallt gäller detta de lägre tjänstemännen av vilka 24 procent varken har gjort en semesterresa eller har fritidshus.

Minst andel som varken gjort en resa eller har fritidshus är det bland tjänstemän på mellan och hög nivå, 13 respektive 9 procent (se diagram 4).

**Diagram 4 Har inte gjort semesterresa och inte tillgång till fritidshus
Arbetare och tjänstemän år 2011**

Kvinnor och män

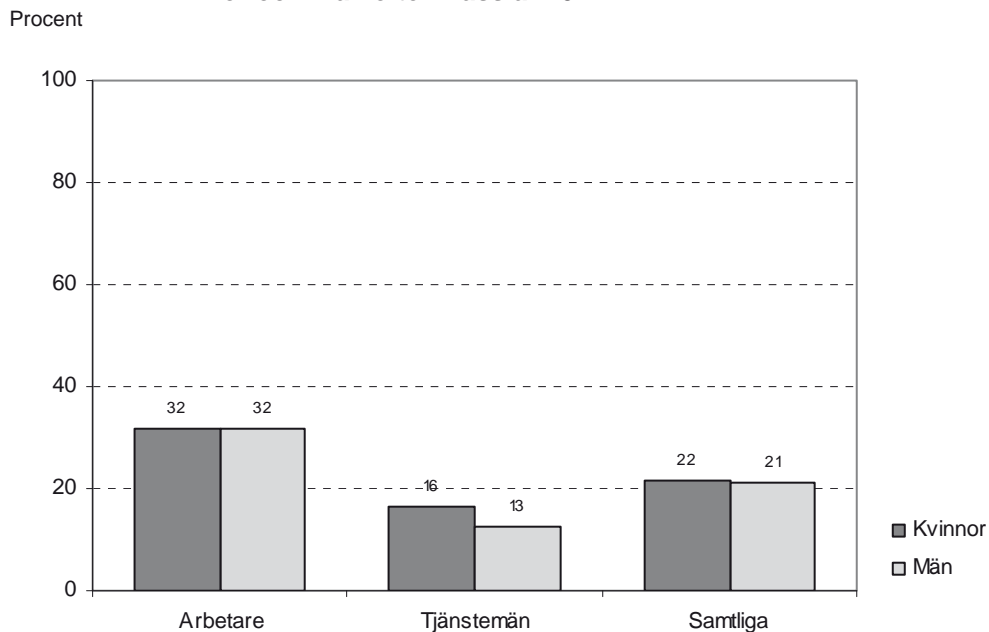
En större del av kvinnorna än av männen har varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus. Detta gäller dock främst bland tjänstemännen medan det bland arbetare är 32 procent av såväl kvinnor som män som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus. Bland tjänstemännen är det 16 procent av kvinnorna och 13 procent av männen som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus (se diagram 4b).

8 000 kronor lägre i lön för kvinnor trolig förklaring

En möjlig förklaring till att kvinnor i högre grad än män varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus är att kvinnor i genomsnitt har lägre lön och inkomst än män. Bland tjänstemän var den genomsnittliga månadslönen 28 500 kronor för kvinnor och 36 200 kronor för män år 2010. Medellönen är alltså nästan 8 000 kronor lägre för kvinnor än för män och detta återspeglas rimligen i att kvinnor i lägre grad än män har råd med semesterresa och fritidshus.

Även bland arbetare är medellönen för kvinnor lägre än för män, 20 700 kronor för kvinnor och 23 600 kronor för män. Det vill säga knappt 3 000 kronor mindre för kvinnor. Denna skillnad återspeglas dock inte i de semestervanor som här undersöks.

Diagram 4b Har inte gjort semesterresa och inte tillgång till fritidshus
Kvinnor och män efter klass år 2011

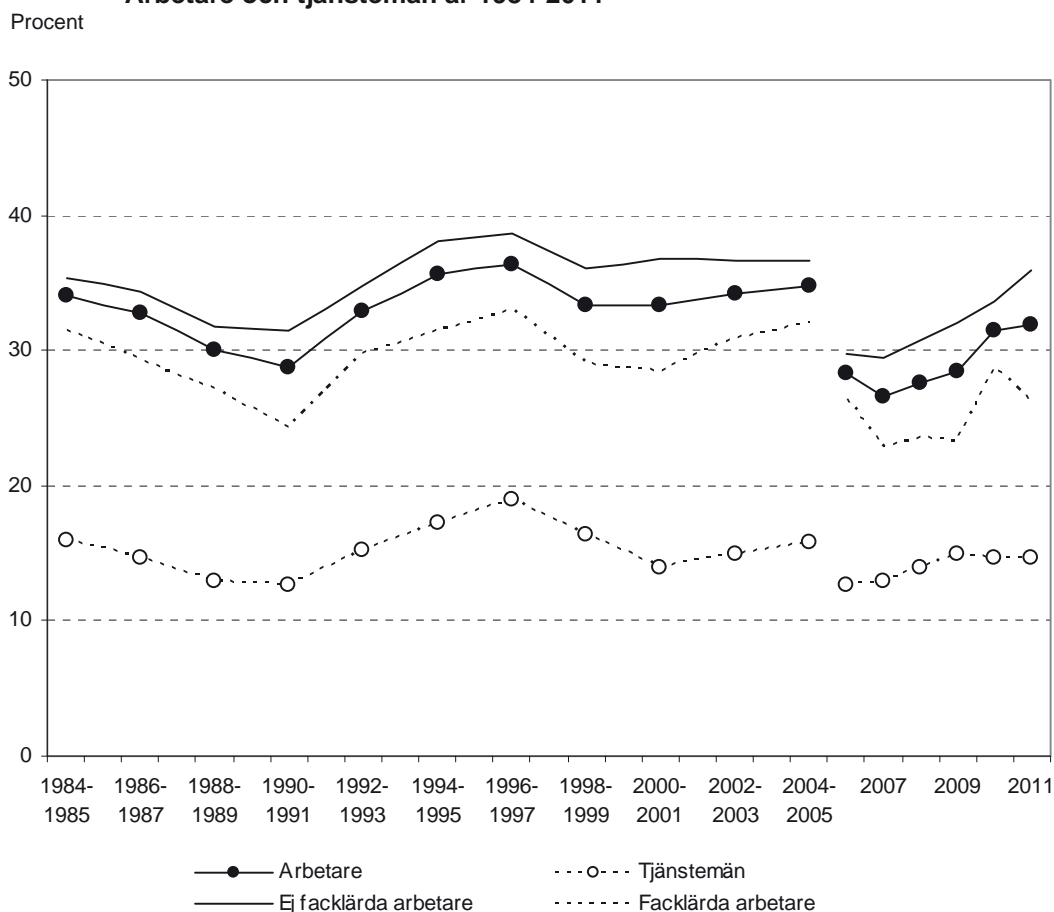
Varken semesterresa eller fritidshus år 1984-2011

Frågor om semesterresande och fritidshus har ingått i SCBs undersökningar om levnadsförhållanden sedan år 1984 och under alla dessa 28 år har klasskillnaden speglats mycket tydligt i semestervanorna för arbetare respektive tjänstemän. De senaste åren har klasskillnaden dessutom ökat.

Finanskrisen hårt slag mot arbetarnas semestervanor

De senaste fyra åren har andelen arbetare som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus ökat med fem procentenheter, från 27 procent år 2007 till 32 procent år 2011. Mest har den ökat för ej facklärd arbetarna, från 29 procent år 2007 till 36 procent år 2011. En ökning med sju procentenheter (se diagram 5).

**Diagram 5 Har inte gjort semesterresa och inte tillgång till fritidshus
Arbetare och tjänstemän år 1984-2011***

* År 1984-2005 redovisas medelvärden för två närliggande år medan åren 2006-2011 redovisas enskilt. År 2006 är ett beräknat medelvärde av de två undersökningar som genomfördes år 2006, den ena med besöksintervjuer och den andra med telefonintervjuer.

Troligen är det den så kallade finanskrisen som orsakat större delen av denna ökning. Finanskrisen inleddes hösten år 2007 och drabbade Sverige med full kraft år 2008. Den drabbade främst arbetare genom kraftigt stigande arbetslöshet och därmed försämrade ekonomi.

Tjänstemännen har klarat sig lindrigare undan finanskrisen gällande såväl arbetslöshet som semestervanor. Helt opåverkade har dock inte tjänstemännens semestervanor varit då andelen tjänstemän som varken gjort en fritidsresa eller har tillgång till fritidshus ökat med två procentenheter, från 13 procent år 2007 till 15 procent år 2011.

Finanskrisens påverkan på framförallt arbetarnas semestervanor påminner om den utveckling som skedde under arbetsmarknadskrisen i början av 1990-talet. Även då drabbades arbetarna hårt av stigande arbetslöshet vilket i sin tur gav en ökande andel som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus (se diagram 5).

Finanskrisen har dock påverkat arbetarnas semestervanor minst lika mycket som arbetsmarknadskrisen på 1990-talet och troligen är den andel arbetare som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus den högsta som uppmätts. Detta med reservation för att undersökningen inte är helt jämförbar före och efter år 2006 på grund av intervjuemetoden då ändrades (se faktaruta).

Stor klasskillnad både före och efter år 2006

Det kan dock konstateras att klasskillnaden i semestervanor är stor såväl före som efter tidsseriebrottet år 2006 och att andelen som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus har varit ungefär dubbelt så stor bland arbetare som bland tjänstemän hela mätperioden. För arbetare har den mestadels legat strax över 30 procent och för tjänstemän runt 15 procent.

Tidsseriebrott år 2006

År 2006 slutade SCB med besöksintervjuer i ULF-undersökningarna och övergick istället till enbart telefonintervjuer. Detta påverkade bortfallet i undersökningen då det ofta är svårt att få kontakt med intervjupersonerna enbart via telefon. Många har inget fast telefonabonnemang utan använder enbart mobiltelefon, ofta med kontantkort. Har de dessutom ingen fast anställning kan de vara ännu svårare att få tag i.

Detta förklarar troligen den nivåsänkning med drygt sex procentenheter gällande andelen arbetare som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus som skedde i 2006 års undersökning.

Även nivån för tjänstemän sänktes men inte lika mycket som för arbetare. Troligen på grund av att tjänstemän ofta är lättare att nå via telefon på sina arbetsplatser.

Metodbilaga

Undersökning om levnadsförhållanden (ULF)

Rapporten baseras på Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållandena (ULF) år 1984-2010. ULF omfattar en mängd olika frågor gällande levnadsförhållanden, däribland tillgång till fritidshus och om de har gjort någon semesterresa de senaste tolv månaderna.

Semesterresan ska ha gjorts i Sverige eller utomlands och varat minst en vecka. Tillgången till fritidshus kan vara genom såväl eget ägande som genom släkt och vänner. Mer information om ULF finns på www.scb.se/ulf.

Tidsseriebrott 2006

En större omläggning av ULF-undersökningen genomfördes år 2006 då man övergick från besöksintervjuer till enbart telefonintervjuer. Detta har påverkat resultaten och undersökningarna före och efter 2006 är inte riktigt jämförbara även om frågorna och urvalsstorleken är desamma. Skillnaden i resultaten orsakas främst av skillnader i bortfallet. Exempelvis är vissa grupper mer svåra att nå än andra enbart via telefon. Det gäller exempelvis ungdomar utan telefonabonnemang i eget namn.

År 2006 genomfördes undersökningen till hälften med besöksintervjuer och till hälften med telefonintervjuer. SCB vill helst att dessa behandlas som två olika undersökningar men i denna rapport har resultaten vägts samman till medelvärden av de två undersökningarna

Definitioner och förklaringar

Ej facklärd arbetare: Yrken där det normala kravet på utbildning efter grundskola är mindre än två år, t.ex. anläggningsarbetare, brandman, bussförare, konduktör, sjukvårdsbiträde, sömmerska och truckförare.

Facklärd arbetare: Yrken där det normalt krävs minst två års utbildning efter grundskola, t.ex. bagare, damfrisör, elektriker, mekaniker, plåtslagare, typograf och undersköterska

Lägre tjänstemän: Yrken med krav på mindre än tre års utbildning efter grundskola, t.ex. apotekstekniker, biblioteksbiträde, bilinstruktör, ekonomiföreståndare, polisassistent och telefonist.

Tjänstemän på mellannivå: Yrken med krav på minst tre men ej sex års utbildning efter grundskola, t.ex. verkmästare, ingenjör, lågstadielärare och sjuksköterska.

Högre tjänstemän (inkl. fria yrkesutövare med akademikeryrken): Yrken med krav på minst sex års utbildning efter grundskola, t.ex. tandläkare, högstadielärare, socialassistent, civilingenjör samt ledande befattningar som byråchef och verkställande direktör.

Tabellbilaga

Tabell 1 Semesterresa och fritidshus efter klass och kön år 2011. Procent

Klass och kön	Semesterresa minst en vecka senaste 12 månaderna	Tillgång till fritidshus	Varken fritidshus eller semesterresa	Antingen fritidshus eller semesterresa
Samtliga 16-84 år	60	55	21	79
Män	60	56	21	79
Kvinnor	60	55	22	78
Arbetare	47	48	32	68
Män	46	49	32	68
Kvinnor	47	46	32	68
Ej facklärd arbetare	43	44	36	64
Män	43	46	37	63
Kvinnor	44	43	35	65
Facklärd arbetare	52	52	26	74
Män	50	54	26	74
Kvinnor	53	50	27	73
Tjänstemän	68	62	15	85
Män	70	63	13	87
Kvinnor	66	62	16	84
Lägre tjänstemän	58	54	24	76
Män	62	54	20	80
Kvinnor	57	54	25	75
Tjänstemän mellannivå	68	63	13	87
Män	68	61	14	86
Kvinnor	69	64	12	88
Högre tjänstemän	77	70	9	92
Män	78	70	8	92
Kvinnor	76	70	9	91

Tabell 2 Semesterresa och fritidshus efter ålder och hushållstyp. Procent

Ålder och hushållstyp	Semesterresa minst en vecka senaste 12 månaderna	Tillgång till fritidshus	Varken fritidshus eller semesterresa	Antingen fritidshus eller semesterresa
16-24 år	67	60	17	83
25-34 år	60	57	21	79
35-44 år	67	61	15	85
45-54 år	62	53	22	78
55-64 år	58	53	23	77
65-74 år	57	55	23	77
75-84 år	36	43	38	62
85+ år	12	32	61	39
Ensamstående utan barn	52	48	30	70
Män	52	49	29	71
Kvinnor	53	46	31	69
Ensamstående med barn	50	50	28	72
Män
Kvinnor	48	49	32	68
Sammanboende utan barn	61	58	19	81
Män	60	58	20	80
Kvinnor	62	59	19	81
Sammanboende med barn	66	61	16	85
Män	68	62	15	85
Kvinnor	64	60	16	84

Rapporten kan hämtas som pdf-dokument på LOs hemsida eller
beställas från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

Juni 2012
ISBN 978-91-566-2811-5
www.lo.se

FOTO: Pamela Flores